

Gregory Benford
DIDŽIOJI DANGAUS UPĖ
Mokslinis fantastinis romanas

Pasak legendų, neatmenamais laikais žmonijos lopšį Žemę užpuolė mechai, sielą turintys mechaniniai robotai, ir išžudė beveik visus žmones. Tik saujelei laimingųjų pavyko pasprukti link Galaktikos Centro. Atrodo, kad žmonijos tėra likę tik 278 asmenys, kuriuos Čiuožyklos planetoje negailestingai medžioja klastūnai, marodieriai, ietininkai ir kitos mechų padermės...

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
216 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Gregory Benford - GREAT SKY RIVER
Bantam books, New York, 1994

Copyright © by Gregory Benford, 1987

Cover art copyright © by Chris Foss, 1993

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2001
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

PROLOGAS

NEGANDA

Kilynas klaidžiojo po bekraščius griuvėsių plotus.

Nors ir išsekęs, jis nesiliovė slinkęs pro sutrupėjusias plienines konstrukcijas, įdubusias lubas, plytų, akmenų, sudaužytų baldų sąvartyną.

Jis pašaukė savo tėvą gergždžiančiu balsu:
- Abraomai!

Vardas ištirpo šalto vėjo šnarėjime. Traškančios laužaviečių liepsnos skleidė dūmus, nuo kurių, regis, raibuliavo oras.

Priešais jį, plačios kalvos pašlaitėje, driekėsi Citadelė. Iš sumaigytų gyvenamųjų kvartalų teliko akmenų ir nuodėgulių krūvos. Jausdamas, kaip iš nuovargio stingsta kojos, kaip dūmai ir sielvartas gelia akis, jis stabtelėjo virš aikštelės, apkrautos marmuro baltumo skalda - kilometrą virš Citadelės sodų iškilusio kupolo šukėmis. Kada nors jis ten lakstė ir žaidė, mylėjo ir juokėsi...

- Abraomai! - jis retai kada kreipdavosi į tėvą vardu, kuris dabar atrodė svetimas ir neatpažįstamas. Kilynas sušvokštė užsikosėjęs. Gerklę pakuteno aitrios dūmų sruogos.

Įnirtingai liepsnojo žemutiniai Citadelės pylimai. Būtent ten pirmiausia įsiskverbė mechai. Didesniuosius kvartalus - Kalaviją, Žaliąją Mugeį bei Trijų Ponių Prieglaudą - gaubė tamsa. Aštrias sugriautų sienų viršūnes dengė nusėdę suodžiai.

Dar toliau styrojo didingi bokštai su negailestingai nukirstomis smailėmis. Jų bigėse spindėjo sumaitotos plieninės struktūros. Kartu su kintančio vėjo gūšiais atsklido griūvančių sienų girgždėjimas.

Tačiau jokių dejonų ar klyksmų. Pačioje Citadėje nebuvo nė gyvos dvasios. Atėmę iš žmonių gyvybes, mechai paliko tik tuščius kūnų kiautus.

Kilynas apsisuko ir patraukė kalvos šlaitu. Čia prabėgo jo vaikystė. Nepaisant netvarkingai išsibarsčiusių granito luitų ir persikreipusių sijų, jis atpažino koridorius, kuriais lakstė būdamas berniukas.

Netoliese gulėjo vyriškis, įsmeigęs išsprogusias akis į ūkanotą dangų.

Šalia drybsojo moters lavonas, perkirstas per pusę nukritusios sijos.

Kilynas pažinojo juos abu. Draugai, tolimi Vyskupų Šeimos giminaičiai. Jis palietė šaltus sustingusius kūnus ir vėl pajudėjo į priekį.

Tik tada, kai su likusiais Vyskupų Šeimos

nariais pavyko nusigauti iki tolimųjų kalvagūbrių, Kilynas pastebėjo, kad jo tėvo nėra tarp vadovų. Dėvėdamas energetinius antblauzdžius, padidinusių judėjimo spartą, jis grįžo atgal į Citadelę. Liaunos it stūmokliai kojos nuspyruokliavo iki suskeldėjusių apsauginių sienų, niekam net nespėjus suprasti, kur jis dingo.

Abraomas kovojo išoriniuose pylimuose. Kai mechai pro juos prasilaužė, gynybinė žmonių siena akimirksniu subyrėjo. Mechams įsiveržus į užnugarį, Kilynas neabejojo, kad išgirdo per interkomą tėvo balsą. Netrukus mūšio įkarštyje jį užgožė riaumojantis mirties ir panikos viesulas.

“Kilynai!”

Jis sustojo. Per komą nuskambėjo Lėtapėdžio Sermo balsas.

- Palik mane ramybėje, - atsakė Kilynas.

“Grįžk! Mus spaudžia laikas!”

- Užkirskite iš priekio kelią.

“Negalime! Aplinkui vis dar šlaistosi mechai. Kai kurie artinasi prie mūsų”.

- Aš pasivysiu.

“Bėk! Mes neturime laiko”.

Kilynas papurtė galvą ir nieko neatsakė. Spragtelėjęs pirštu atsijungė nuo komo tinklo.

Jis užropojo ant nuvirtusio akmens luito. Karsty-

tis kampuotais sienų griuvėsiais pasirodė pakankamai sudėtinga netgi vilkint energetinį kombinzoną. Nors mechai išskaptavo visur žiojinčias skylės, masyvūs pylimai dar sugebėjo kurį laiką atsilaikyti. Tačiau nesibaigiantys smūgiai priverčia suminkštėti net pačius kiečiausius pamatus.

Jis žingsniavo po arka, kažkoku stebuklingu būdu sugebėjusia nesugriūti. Žinojo, kas laukia priešakyje, bet neįstengė sustoti.

Ji gulėjo ta pačia poza. Kilynas nešė savo žmoną ant rankų, kai ją užkliudė šiluminis spindulys, išdeginęs kairįjį šoną.

- Veronika.

Jis atsiklaupė ir žvilgtelėjo į pilkas akis, įsmeigtas amžiams išnykusian pasaulin.

Švelniu rankos mostu vyriškis pabandė užmerkti akis ir ištrinti priekaištingą žvilgsnį. Ištinę sumedėję vokai nė nepakrutėjo, tarsi žmona vis dar būtų norėjusi spygsoti į Citadelę, kurią visada mylėjo. Veide sustingo šiek tiek prašieptos išblyškusios lūpos - tokia išraiška paprastai pasirodydavo, kai ji ketindavo ką nors pasakyti. Tačiau šalta ir kieta oda dar kartą priminė, kad ji susiliejo su akmeninės žemės gelmėmis.

Jis atsistojo. Jausdamas nugarą deginantį žvil-

gsnį, patraukė tolyn.

Kilynas ropštėsi per griuvėsius, kažkada buvusius namais, dirbtuvėmis, elegantiškomis arkadomis. Centrinėje bibliotekoje plaikstėsi liepsnos.

Jo mėgstamiausia vieta buvo viešieji sodai - sodri drėgna žaluma, plytinti sausoje Citadelėje. Dabar iš jų teliko išsprogdinta padūmavusi dyknė.

Slenkant pro suardyta Senatą, alebastriniai jo balkonai sucypė ir sudrebėję lėtai nubildėjo žemyn.

Kilynas atsargiai žengė į priekį, tačiau mechų niekur nepastebėjo.

- Abraomai!

Aplinkui driekėsi susprogdintos jo vaikystės liekanos. Štai čia tėvo dirbtuvės, kur teko mokytis energijos tiekimo amato. O ten, po didingu skliautu, jis pirmą kartą susitiko su kuklia, drovia Veronika.

- Abraomai!

Jokio atsako. Jokio kūno. Turbūt jis tyso po subyrėjusiais pylimais.

Dar reikėjo įveikti nemažą plotą vingiuoto komplekso, kurį žmonės statė išties kartas. Vis dar egzistavo šiokia tokia viltis.

“Kilynai!”

[veikęs jo atjungto komo barikadas, ausis persmelkė veriantis ir tvirtas Fanės balsas.

“Atsitrauk! Mes nieko nebegalime padaryti”.

- Bet... Citadelė...

“Viskas pražuvo. Užmiršk ją”.

- Mano tėvas...

“Mums reikia sprukti”.

- Kiti... čia gali būti...

“Ne. Mes esame tuo tikri. Gyvujų ten neliko”.

- Bet...

“*Klausk.* Aš paskyriau penkias moteris pridengti Krišnos vartus. Išlįsk pro juos, ir mes patrauksime link Rolo perėjos”.

- Abraomas...

“Ar girdi mane? Paskubėk!”

Jis paskutinį kartą apžvelgė savo vaikystės pasaulį. Šiltas žmonijos glėbys Citadelėje buvo toks realus bei raminantis. Miestas ryžtingai ir apsikriai priešinosi išorinės Visatos pavojams. Subtily formų bokštai švytėdavo it karameliniai saldainiai. Grįžtant po trumpų antpuolių namo ir matant išdidžiai atsikišusias kupolų smailes, širdį užliedavo nesuvaldomo džiaugsmo banga. Jis mėgdavo braidžioti klaidžiais Citadelės koridoriais ir žavėtis ornamentais, išraizgiusiais aukštas skliautuotas lubas. Milžiniška Citadelė visuomet

skleidė šilumą, kiekvienoje kruopščiai išskaptuotoje nišoje tvyrojo žmonijos praeities dvasia.

Jis atsigręžė į tą pusę, kur paliko Veronikos kūną.

Gaila, nėra laiko ją palaidoti. Dabar pasaulis priklausė gyviesiems, karštligiškam atsitraukimui ir melancholiškiems apmąstymams.

Kilynas prisivertė žengtelėti link Krišnos vartų nežiūrėdamas į ją. Dar vienas žingsnis.

Priešais nugriuvo suskeldėjusios sienos. Skverbtiis pro dulkes pasidarė sunkiau.

Aplinkui sūkuriavo dūmų ir miglos verpetas.

- Abraomai! - šūktelėjo jis dar kartą į tuščią tylą.

Vidiniuose kiemuose kėpsojo sulūžę vingiuoti sienų tilteliai. Kilynas kirto senąją, gerai pažįstamą vietovę jausdamas stingdantį svaigulį. Ten, kur žiojėjo gilios duobės, jis kažkada žaisdavo ir juokdavosi.

Rūkstančių griuvėsių pakraštyje atsigręžė.

- Abraomai!

Įsiklausė, bet nieko neišgirdo. Po akimirkos tolumoje trumpam sužė mechų radijo siųstuvai. Asį režiantis garsas privertė jį kietai susičiaupti.

Kilynas apsisuko ir nubėgo. Nubėgo netekęs paskutinės vilties, leisdamas kojoms pačioms

susirasti kelią. Į akis pabiro geliančios dulkės...

Trūktelėjimas.

Ryški, akinanti šviesa.

- Ei, pabusk.

Kilynas užsikosėjo ir pašnairavo į atšiauriai spiginančias geltonas lempas.

- Ką?...

- Kelkis. Fanė liepė.

- Aš... aš ne...

Virš jo šmėkščiojo Lėtapėdžio Sermo kontūrai. Platus besišypsantis veidas atrodė išvargęs, bet draugiškas.

- Ką tik ištraukiau stimulatoriaus kištuką. Neturėjau laiko žadinti tave pamažu.

- Aaa... pamažu...

Sermas susiraukė.

- Vėl sapnavai?

- Aš... Citadelė...

Sermas linktelėjo.

- To ir bijojau.

- Veronika... radau ją.

- Aha. Pasistenk apie tai negalvoti, gerai? Ji buvo gera moteris, nuostabi žmona. Bet dabar privalai ją paleisti.

- Aš... - Kilynui perštėjoliežuvį, tik nežinia kodėl - galbūt todėl, kad be perstojo šaukėsi tėvo, o gal tiesiog vakar padaugino alkoholio?

Pažadintas ankstyvą rytą, jo kūnas vis dar negalėjo atsigauti po naktinio miego sąstingio. Spoksodamas į viršų, Kilynas įžiūrėjo šešėliuose slypinčius svetimo proto sukurtus mechanizmus. Staiga prisiminė, kad jis su draugais apsistojo poilsiui Lomoje. Aplinkui po truputį budo Vyskupų Šeima.

- Kelkis, - vėl paragino Sermas. - Atleisk, kad taip staigiai ištraukiau kištuką. Mums teks iške-liauti.

- Kaip... kodėl?

- Ledrofas pastebėjo šion pusėn slenkantį kaž-kokį snukį. Nusprendė, kad jis turbūt traukia į Lomą pasiieškoti atsargų.

- O... - Kilynas papurtė galvą. Smilkinius ir drėgną kaktą persmelkė aštrus skausmas. Kai pagaliau pavyko atsisėsti, nuo nosies kaptelėjo prakaito lašas.

- Verčiau kurį laiką nevartotum stimuliatorių, - tarstelėjo Sermas, - nes sapnuoji košmarus.

- Aha. - Kilynas pakinkavo galva ir ėmė apgrai-bomis ieškoti batų. Kaip paprastai juos tenka apsiauti pirmiausiai.

- Galų gale praėjo ne vieneri metai, - švelniai pasakė Sermas. - Pats laikas būtų nusiraminti.

Kilynas suraukė antakius.

- Metai?...

- Žinoma. - Sermas nudelbė jį tiriančiu žvilgsniu akivaizdžiai sunerimęs. - Nuo Negandos jau prabėgo šešeri metai.

- Šešeri...

- Klausyk, mums visiems retkarčiais patinka pasismaginti stimulatoriais. Bet tik ne tada, kai jie priverčia sugrįžti tave į blogus laikus.

- Hmm... tikriausiai.

Sermas patapšnojo jam per petį.

- Nagi, stokis ant kojų. Netrukus pajudėsime.

Kilynas linktelėjo. Lėtapėdis Sermas nuėjo žadinti kitų. Jo milžiniškas kūnas sparčiai ištirpo svetimo proto sukurtų prietaisų šešėliuose.

Kilyno rankos užtraukė ant kojų batus, tačiau mintys tebeklaidžiojo atsiminimų labirintais. Purvini drabužiai, nunešioti auliniai, rumbai ir dėmės ant rankų... visa tai bylojo apie įvykius, sekusius po Citadelės žlugimo, po Negandos.

Jis lėtai atsistojo jausdamas, kaip įsitempia ir protestuoja sustingę raumenys.

Citadelė sugriuvo.

Veronika.

Abraomas.

Teliko Tobis, jo sūnus. Nedidelė Vyskupų Šeimos dalis.

Ateitis žadėjo tik nuolatinio bėgimo ir poilsio kaitos perspektyvas....